SAMEN MAKEN WE MORGEN MOOIER

OVAM

FICHE "ASBESTVERDACHT" – VERSIE 01

Voor de belangrijkste concepten en onderdelen van de regelgeving rond het asbestinventarisattest maakt de OVAM fiches op ter ondersteuning van personen die er professioneel actief mee bezig zijn. Deze fiches geven extra duiding bij de van toepassing zijnde wetgeving en specifiek bij de richtlijnen zoals opgenomen in de ministeriële besluiten 'Inspectieprotocol asbestinventarisatie' en 'Certificatiereglement'.

Deze fiches zullen later onderdeel uitmaken van de leidraden bij voormelde ministeriële besluiten.

1 RECHTSGROND "ASBESTVERDACHT"

Het begrip "asbestverdacht" wordt gedefinieerd in het Materialendecreet[1]:

Artikel 3, §1, 5°/1 en 5°/2 (voorheen artikel 12, §4, zoals vermeld in het Inspectieprotocol):

- ***asbesthoudende materialen:***
  - *materialen die op basis van voorkennis en een beoordeling met het blote oog of op basis van een geldige monstername en analyse asbest bevatten;*
  - *asbestverdachte materialen tenzij de afwezigheid van asbest met zekerheid kan worden aangetoond op basis van een geldige monstername en analyse.*
- ***asbestverdachte materialen****: materialen die op basis van voorkennis en een beoordeling met het blote oog mogelijk asbest bevatten.*

'Asbestverdacht' of geassocieerde concepten komen in het Inspectieprotocol voor in volgende bepalingen:

identificatie*: het bepalen van het asbesthoudend of het niet-asbesthoudend karakter van een asbestverdacht materiaal.*

Identificatie van een materiaal kan enkel via:

- *vaststelling en expertise (asbesthoudend);*
- *bewijsdocumenten + bevestiging via vaststelling en expertise (asbesthoudend of niet-asbesthoudend);*
- *laboanalyse door erkend asbestlabo (asbesthoudend of niet-asbesthoudend).*

[…]

Indien de asbestdeskundige het materiaal als asbestverdacht beschouwt en een monster moet nemen ***om het als niet-asbesthoudend te kunnen identificeren****, dan blijft het (indien geen monstername*

[1] Decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen

mag of kan) materiaal gewoon asbest(verdacht) en kan het niet niet-asbesthoudend verklaard worden.

[…]

*Als uitgangspunt zijn de **te inspecteren materialen** alle asbestverdachte materialen in het inspectiegebied ongeacht of ze waarneembaar zijn, vast te stellen zijn en/of inspecteerbaar zijn. De omstandigheden ter plaatse tijdens de asbestinventarisatie bepalen of de te inspecteren materialen effectief inspecteerbaar zijn of niet. We maken daarom een onderscheid tussen inspecteerbare en niet-inspecteerbare materialen.*

[…]

***Inspecteerbare materialen** worden opgenomen in een bronfiche.*

[…]

De asbestdeskundige gebruikt een beperkingsfiche en optioneel een adviesfiche in de databank voor waarneembare materialen die niet vast te stellen zijn.

*De asbestdeskundige gebruikt optioneel een **adviesfiche**:*

- *bij het willen beschrijven van **niet-asbestverdachte materialen**;*
- *bij het willen beschrijven van niet-waarneembare asbestverdachte materialen.*

[…]

De asbestdeskundige heeft een resultaatsverbintenis en géén middelenverbintenis om inspecteerbare asbestverdachte materialen te identificeren als 'asbesthoudend' dan wel als 'niet-asbesthoudend'. Dit geeft de asbestdeskundige echter geen vrijgeleide om onnodig veel monsters te nemen. Verschillende materialen kunnen audiovisueel en op basis van ervaring en expertise beschouwd worden als niet-asbestverdacht.

*Een materiaal kan **beschouwd worden als niet-asbestverdacht** materiaal als deze beoordeling met zekerheid mogelijk is op basis van:*

- ***vaststelling en expertise van de asbestdeskundige***
- ***bewijsdocumenten + bevestiging door vaststelling en expertise van de asbestdeskundige***

***Monstername (laboanalyse door asbestlabo) is het enige identificatiemiddel om asbestverdachte materialen als niet-asbesthoudend te identificeren**. De asbestdeskundige kan op eigen verantwoordelijkheid gebruik maken van een **bestaande asbestanalyses** uitgevoerd door een asbestlabo om een asbestverdacht materiaal te identificeren als niet-asbesthoudend.*

Onderstaande opsomming geeft de materialen mee die steeds te beschouwen zijn als asbestverdacht en waarvoor steeds een monstername en laboanalyse noodzakelijk is indien de asbestdeskundige ze als 'niet-asbesthoudend' wil identificeren. Indien geen monstername uitgevoerd wordt, kan de

asbestdeskundige dit asbestverdachte materiaal enkel identificeren als 'asbesthoudend/asbestverdacht' in de databank.

Asbestverdachte materialen waarvan monstername en laboanalyse verplicht is om als niet-asbesthoudend te identificeren:

- *elk asbestverdacht materiaal dat de asbestdeskundige wil identificeren als niet-asbesthoudend*
- *platen type "Pical", asbestboard*
- *zwarte lijmlaag*
- *relatief harde en/of pasta-achtige mastiek of kit*
- *bitumen, roofing, teer*
- *spuitlagen, bevlokking*
- *thermisch isolerend materiaal, indien het waarneembare materiaal asbestverdacht is*
    - *indien het vastgestelde materiaal asbestverdacht is, wordt een monstername tot op de primaire drager uitgevoerd*
- *pleisterwerk, indien het vastgestelde materiaal asbestverdacht is*
    - *indien het waarneembare materiaal asbestverdacht is, wordt een monstername tot op de primaire drager uitgevoerd*
- *crepi*
- *tegellijm faiencetegels*

2 INHOUDELIJKE TOELICHTING

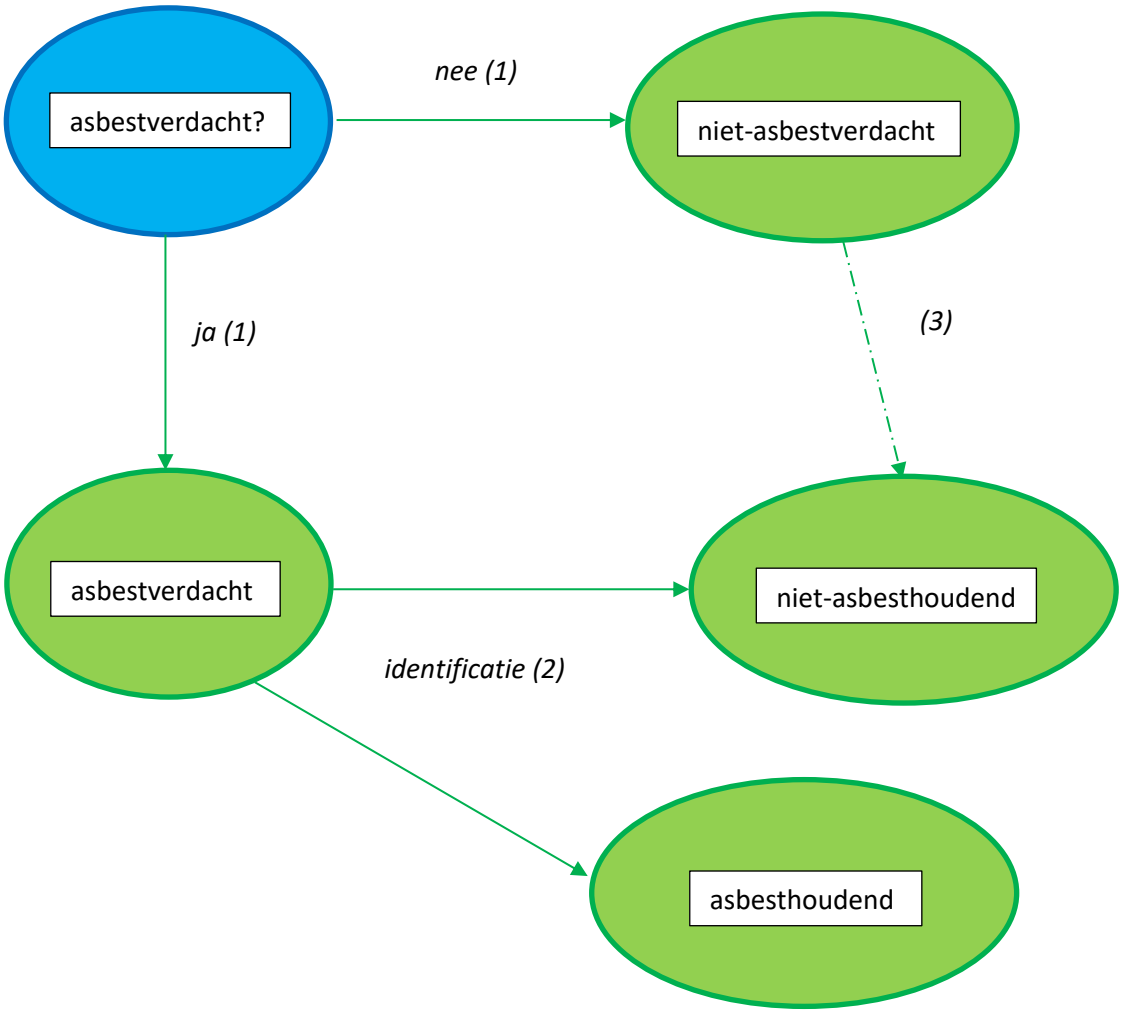
2.1 Toelichting bij de definities

Vier termen

Het Inspectieprotocol onderscheidt vier termen om een materiaal aan te duiden:

- asbestverdacht;
- niet-asbestverdacht;
- asbesthoudend;
- niet-asbesthoudend.

Schematisch zijn de verhoudingen als volgt geschetst:

(1) *Nagaan of een materiaal **asbestverdacht** is, gebeurt audiovisueel op basis van kennis en expertise, eventueel in combinatie met bewijsdocumenten*

*a. bv. een bouwplan beschrijft natuurleien als dakbedekking, na vaststelling blijkt dit te kloppen, de asbestdeskundige beschouwt de dakbedekking als **niet-asbestverdacht**.*

(2) *De asbestdeskundige beschouwt het materiaal als asbestverdacht. Volgens zijn kennis en expertise kan het materiaal asbestvezels bevatten. Een asbestverdacht materiaal identificeren **als asbesthoudend**, kan door:*

- *a. vaststelling en expertise, zonder monstername en -analyse, eventueel in combinatie met een bewijsdocument: het asbestverdachte materiaal wordt automatisch als asbesthoudend beschouwd*
  - *i. bv. een schouw in vezelcement, zonder monstername, staat ook zo beschreven in een document aangaande de installatie van de centrale verwarming.*
- *b. monstername en -analyse door een erkend asbestlabo*

*Een asbestverdacht materiaal identificeren **als niet-asbesthoudend** kan door:*

- *a. monstername en -analyse door een erkend asbestlabo*
- *b. bewijsdocument + vaststelling en expertise*
  - *i. indien het bewijsdocument een bestaande monstername en -analyse door een erkend asbestlabo betreft en de asbestdeskundige beschouwt de monstername conform het Inspectieprotocol*

(3) *Het Inspectieprotocol maakt een onderscheid tussen **een materiaal beschouwen als niet-asbesthoudend** door:*

- *a. vast te stellen dat het materiaal niet-asbestverdacht is;*
- *b. identificatie.*

2.2 Welk materiaal is asbestverdacht?

Productiejaar

Parallel met het risicobouwjaar (zie leidraadfiche over Toegankelijke Constructies met Risicobouwjaar of TCR), beschouwt het Inspectieprotocol **2001** als een grensjaar.

Materialen geproduceerd vanaf 2001 worden niet als asbestverdacht beschouwd. Er is sprake van een risicoproductiejaar.

Een uitzondering hierop vormen materialen met het label **'NT' ('New Technology') of AFM ('Asbestos Free Material')**. Dit is bijvoorbeeld soms terug te vinden op roze onderdakplaten type "Menuiserite" of golfplaten. Met het keurmerk 'NT' of 'AFM' garandeert de producent dat het materiaal niet-asbesthoudend is. Het Inspectieprotocol beschouwt deze materialen als niet-asbestverdacht. De keurmerken werden reeds gebruikt vóór 2001.

Opgelet: de asbestdeskundige moet zelf het label vaststellen op het materiaal. Indien bv. het 'NT'-materiaal deel uitmaakt van een groter gebouwoppervlak zoals een gevel of onderdak moet de asbestdeskundige zich ervan vergewissen of alle materialen in dit oppervlak 'NT' zijn. Bijvoorbeeld als het opschrift 'NT' slechts vast te stellen is op ¼ van de onderdakplaten, mag de asbestdeskundige op eigen risico alle onderdakplaten beschouwen als niet-asbestverdacht, mits hij dit grondig kan motiveren.

Huidige kennis

De asbestdeskundige bepaalt zelf welk materiaal hij als asbestverdacht beschouwt, uiteraard op basis van de **actuele kennis en studies**. Elk jaar leiden nieuwe inzichten ertoe dat voorheen niet-asbestverdacht beschouwde materialen dit (soms) wel blijken te zijn. Daarom is het belangrijk dat de asbestdeskundig zich permanent bijschoolt en op de hoogte blijft van nieuwe inzichten en ontwikkeling in de sector.

Zoals vermeld in hoofdstuk 1, beschouwt het Inspectieprotocol enkel volgende materialen **expliciet als asbestverdacht**:

- platen type “Pical”, asbestboard
- zwarte lijmlaag
- relatief harde en/of pasta-achtige mastiek of kit
- bitumen, roofing, teer
- spuitlagen, bevlokking
- thermisch isolerend materiaal, indien het waarneembare materiaal asbestverdacht is
    - indien het vastgestelde materiaal asbestverdacht is, wordt een monstername tot op de primaire drager uitgevoerd
- pleisterwerk, indien het vastgestelde materiaal asbestverdacht is
    - indien het waarneembare materiaal asbestverdacht is, wordt een monstername tot op de primaire drager uitgevoerd
- crepi
- tegellijm faiencetegels

Een monstername en -analyse zijn nodig om deze materialen als niet-asbesthoudend te kunnen beschouwen.

Bewijsdocumenten

Een asbestdeskundige kan een materiaal beschouwen als niet-asbestverdacht op basis van bewijsdocumenten. Dit dient altijd gepaard te gaan met een vaststelling ter plaatse.

De asbestdeskundige is **zelf verantwoordelijk** voor de manier waarop hij of zij omgaat met het bewijsdocument. Zo kan de eigenaar een factuur bezorgen van een stukadoor. De factuur, uit 2006, beweert dat alle oude pleisterwerk werd verwijderd en er een nieuwe laag pleisterwerk werd aangebracht.

De asbestdeskundige kan redeneren dat de stukadoor het pleisterwerk produceerde na 2001. Hij of zij kan echter, na vaststelling ter plaatse, ook terecht betwijfelen of:

- effectief alle oude pleisterwerk in de volledige woning werd verwijderd (bv. niet op zolder);
- alle oude pleisterwerk wel goed werd verwijderd/afgekapt (mogelijk nog resten oud pleisterwerk aanwezig onder het nieuwe pleisterwerk).

Op basis van deze laatste redenering kan hij of zij besluiten om alsnog het pleisterwerk als asbestverdacht te beschouwen en monsters te nemen. De asbestdeskundige dient wel grondig te motiveren in de bronfiche waarom hij de bewijsdocumenten aangereikt door de opdrachtgever niet geheel volgt. Dit kan in een notitieveld.

Beslisschema's voormalige producenten

Op basis van informatie van sommige voormalige asbestcementproducenten werden er beslisschema's opgemaakt voor leien en golfplaten. Afhankelijk van de merknaam of afmetingen zou je op basis van het beslisschema kunnen afleiden of ze asbesthoudend zijn of niet.

In sommige gevallen strookt deze informatie met de realiteit en kan het een indicatie geven voor het asbestverdachte karakter. De kans op vergissingen of foute informatie is echter reëel. Daarom moet een asbestdeskundige **vezelcementen dak- of gevelbekleding geproduceerd vóór 2001 altijd als asbestverdacht beschouwen indien ze geen 'NT'-label** bevatten.

De beslisschema's kunnen misleidend zijn omdat:

- de asbestdeskundige de vorm of de afmetingen niet voldoende kan vaststellen (bv. overlappingen, deels afgezaagd);
- de asbestdeskundige visueel niet kan bevestigen dat de materialen tot een bepaalde producent toebehoren, ook al staat dit beschreven in een bewijsdocument, bv. een bestelbon (de naam van een producent werd vaak gebruikt als productnaam);
- er ook andere producenten waren dan beschreven in de beslisboom, die mogelijk leien of golfplaten met dezelfde vorm en afmetingen produceerden, maar dan wel voorzien van asbestvezels.

2.3 Vlamtest of vuurtest

Op dit ogenblik bestaan er

- twee manieren om een materiaal **als asbesthoudend** aan te duiden:
  - monstername en asbestanalyse in een door de FOD WASO erkend asbestlabo;
  - het materiaal terecht beschouwen als asbestverdacht, waardoor het van rechtswege automatisch asbesthoudend is tot een analyse dit kan verifiëren of weerleggen.
- twee manieren om een materiaal **als niet-asbesthoudend** aan te duiden:
  - monstername en asbestanalyse in een door de FOD WASO erkend asbestlabo;
  - het materiaal terecht niet beschouwen als asbestverdacht.

De **vlam- of vuurtest** blijkt vaak een alternatieve, snelle 'asbesttest'. De idee is dat asbestvezels inert zijn en dus niet branden. Bij een temperatuur van ca. 1000°C zien we dat de vezels hooguit beginnen te vervormen of verglazen.

Een stukje golfplaat onder een aansteker houden, vertelt echter niet alles. De vlam- of vuurtest kan hooguit een indicatie geven aan iemand met een **bepaald kennisniveau van materiaalsamenstelling en analysemethodes (bv. een laborant)**.

Een asbestverdacht breukvlak in een vlam houden gaat gepaard met volgende nuances:

- Asbestverdachte materialen bevatten, naast mogelijke asbestvezels, quasi altijd nog **andere vezels**, zoals organische (bv. cellulose, hout, vlas, stro, jute, paardenhaar,…) en/of artificiële minerale vezels of AMV (bv. glasvezel, keramische vezel). De uitvoerder van de vlamtest kan bepaalde vezels of vezelbundels foutief beschouwen als asbestverdacht. Als deze dan opbranden, beschouwt de uitvoerder het materiaal mogelijk foutief als niet-asbesthoudend.
- Asbestvezels en AMV kunnen in bepaalde omstandigheden **gloeien**. De uitvoerder kan dit foutief beschouwen als branden.
- Een **zuivere asbestvezelbundel** is vaak moeilijk om te onderscheiden in een breukvlak van een materiaal. Het is bv. vermengd met lijm, cement, mastiek of bitumen. Zeker bij buitentoepassingen stellen we vast dat, na verwering en afslijting, het materiaal en de asbestvezels 'gecontamineerd' zijn met stof, mos, slib of ander organisch materiaal. Asbestvezels met een laagje organische materiaal zal vermoedelijk initieel branden, waardoor de uitvoerder de vezels foutief kan beschouwen als niet-asbesthoudend.
- Indien de uitvoerder de vlamtest uitvoert op **vochtig materiaal** (bv. bij regenweer, dauw), zullen organische vezels mogelijk minder goed branden. De uitvoerder kan dan het materiaal foutief beschouwen als asbesthoudend.
- De uitvoerder maakt een foutieve conclusie omdat hij of zij **niet het breukvlak** in de vlam houdt.
- De uitvoerder maakt een foutieve conclusie omdat hij of zij het **volledige breukvlak** in de vlam houdt en niet een specifieke vezel(-bundel).
- De vlamtest is moeilijk toepasbaar op materiaal met **relatief weinig asbestvezels** of moeilijk op te sporen vezelbundels, zoals bitumen (roofing), vinyltegels, mastiek of rode platen type "Menuiserite".

Het is verboden om louter een vlam- of vuurtest te gebruiken als geldige analysemethode in het kader van het asbestattest.

2.4 Interpretatie resultaatsverbintenis en middelenverbintenis

Het Inspectieprotocol verwijst naar de resultaatsverbintenis van asbestdeskundigen, zoals aangegeven hier in hoofdstuk 1. Daarnaast beschrijft het Inspectieprotocol welke elementen onderdeel uitmaken van de middelenverbintenis van de asbestdeskundige. Concreet valt dit als volgt samen te vatten en te interpreteren.

Een **resultaatsverbintenis** verbindt iemand er toe een bepaald resultaat te halen. Wordt dit resultaat niet behaald dan is er een inbreuk op de verbintenis. Bij de opmaak van een asbestattest heeft een asbestdeskundige slechts twee resultaatsverbintenissen:

- het ingeven van alle noodzakelijke gegevens in de databank asbestinventarisatie zodat de OVAM op basis hiervan een geldig asbestattest kan afleveren (dit is ook een contractuele verplichting na het ondertekenen van de opdrachtovereenkomst);

- een uitspraak te doen over het asbesthoudende karakter (identificatie als asbesthoudend of niet-asbesthoudend) van materialen die de asbestdeskundige selecteerde als inspecteerbaar en asbestverdacht.

De juistheid van voormelde uitspraak of de juistheid van de gegevens opgenomen in de databank asbestinventarisatie maken GEEN deel uit van de resultaatsverbintenis. Indien de asbestdeskundige bv. twee materialen over het hoofd zag die inspecteerbaar en asbestverdacht waren, is dat geen fout ten aanzien van de resultaatsverbintenis, maar mogelijk wel een fout ten aanzien van zijn of haar middelenverbintenis. Indien de asbestdeskundige bv. zes materialen selecteerde als inspecteerbaar en asbestverdacht maar slechts voor vier van deze materialen een uitspraak – identificatie deed, dan is dit WEL een fout ten aanzien van de resultaatsverbintenis.

Het gros van de verbintenissen die een asbestdeskundige heeft bij de opmaak van een asbestattest zijn **middelenverbintenissen** (inspanningsverbintenissen). Dit zijn de verplichte handelingen, inspanningen en te gebruiken middelen zoals beschreven in het Inspectieprotocol. Dit betekent dat indien een onjuiste uitspraak inzake de identificatie of het ingeven van onjuiste gegevens in de databank, te wijten is aan het niet correct gevolgd hebben van voormelde Inspectieprotocolrichtlijnen, dit een fout – inbreuk is ten aanzien van de middelenverbintenis.